

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 9. aprila 2026 • Leto 36, št. 14

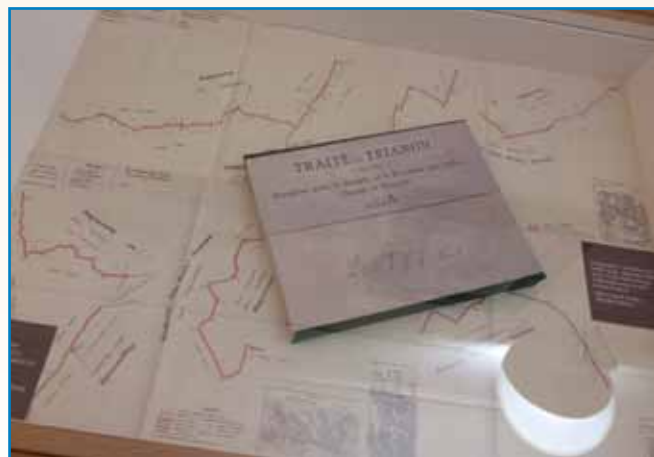
»Če mo vküпно vizijo meli, se nam nede trbelo bojati«

OBISK SNEŽENE KRALJICE SLOVENIJE - PLANICE
stran 5

TAK NA RAJA...
stran 8

NESPREMENLIVE GRANICE (?)
stran 9

»ČE MO VKÜPNO VIZIJO MELI, SE NAM NEDE TRBELO BOJATI«

Tau nedelo, 12. apriliša na Vogrskom parlamentarne volitve (választások) držimo. Tisti, šteri ste se gda koli prva, depa najkisnej do letošnjoga 2. apriliša dali nutspisati v narodnostni register (nemzetiségi névjegyzék), te leko svoj glas zvün kandidata za poslanca (egyéni jelölt) oddali na slovensko narodnostno lišto. Tau znamenüje, ka na državno strankarsko lišto (országos pártlista) nete mogli glasovati.

Kak do tega mau, je slovensko narodnostno lišto za letošnje volitve ranč tak postavila Državna slovenska samouprava (DSS). Prvi na lišti – pa s tejm kandidat za slovenskoga parlamentarnoga zagovornika (szószóló) – je Karči Holec. Dozdajšnjoga predsednika DSS smo nej davnik vöopitali, kak gleda na svojo bodaučo funkcijo pa kakši program de emo v Parlamenti, če ga vözvolimo.

»Pomalek sem üšo gora po garici,« nam je začno pripovedjati zagovorniški kandidat. »Delo sem pri andovskom društvi pa narodnostnoj samoupravi, pri Slovenskoj zvezi pa Državnoj slovenskoj samoupravi ranč tak. Depa vsikdar sem biu med lidami, znau sem, ka nücajo, kak bi trbelo titi tadale. Tau mi je dosta pomagalo pri tejm, gda sem se odlaučo, ka se vzemem za tau funkcijo.«

Karči Holec neške sam ojt po svojoj nauvoj pauti. »Sto dela na narodnostnom področji, more služiti svojoj skupnosti. Depa vsi moremo vküper delati, ka ovak teško mam plane. Vküper ščem delati z lidami, ka

vküper napravimo eno vizijo za porabske Slovence. Če vejmo, kama ščemo priti, že vejmo, ka trbej k taumi delati. Ne smejmo na dva-tri tale vlejšti, dvej krovnivi organizaciji pa vse inštitucije morejo v eno smer titi.«

Naš sogovornik je vöpostavo, ka je najbolje glavno

Na 6. Monoštrskom forumi lani oktaubra je Karči Holec nutpokazo pilotni projekt Filov mlin. »V Sloveniji pa Budimpešti mo se kak zagovornik trüdo za nadaljevanje Skupnoga sklada pa bejdvej gospodarski programov,« nam je povödo v intervjuni.

gordržati slovenski gezik pa porabsko kulturo. »Če se tau napravi, smo fejest dobro delali. Samo tau je nej tak enostavno, tau vejmo. Zatok vse, ka delamo, more vplivati na tau, aj mi, Slovenci mam prihodnost.« Zagovorniški kandidat je gvüšen, ka sta za bodaučnost najbolje važnivi dvojezičnivi šauli v Števanovci pa na Gorenjom Seniki. »Kak predsednik Državne slovenske samouprave sem se dosta brigo za nji, nej ka bi je zaprli. Če zagovornik baudem, mo se tü fejest trüdo na tejm, aj šauli gorostaneta. Vejmo, ka zdaj malo mlajšov mata, depa delamo na tejm, aj dobrivi šauli baudeta, aj dobre škonike mata. V tejm čakam pomauč Slovenije, ka aj dale odijo k nam pedagoški

asistenti pa nam pomaga višja svetovalka. Oni se fejest trüdijo, dobre ideje majo, v tejm je moremo podprejti z naše strani tü.« Karči Holec brodi, ka do manje lerance pa škoniki morejo videti, ka je rejsan vrejdo malo ovak delati kak do tega mau. »Cejlak drüga situacija je bila pred

dvajstimi lejtami kak zdaj. Te so mlajši ešče bola znali slovenski, gda so v šaulo prišli. Cejlak na nauvo trbej si tau premisliti, kak je trbej včiti.«

Bodauči zagovornik se želej potrüditi, ka bi se na konci leta podpisala s kem baukša pogodba o podpori oböma šaulama. »Zdaj proto konca je podpora že nej ista bila kak deset lejt nazaj. Te smo na létje leko naredili vse, ka smo si vözmislili. Zdaj mo nücali takšo pogodbo, ka do leko dvej šauli pa vrtci normalno delali. Tau velá za drüge inštitucije, na priliko za radio pa novine, »Takše poti mam od Varaša proto Števanovca ali Gorenjoga Sinika, tak so pune grab, ka se auto fejest zmantra na nji. Na tejm tü ščem delati, za tau lobérati, aj se tej dvej pauti

lüstva v 2022. leti za eno tretjino več lüdi zglasilo za Slovenca. »Nej samo tisti, steri tü v Porabji živémo, liki tisti zvün Porabja tü. Moremo na nji tü misliti, če bodaučnost gledamo. Gda je trbelo, so nam oni prišli na pomauč. Zatok vse plane moremo meti z njimi vküper, za nji tü. Tak mo še močnejši.« Po rečaj kandidata bi bilau dobro, ka se Slovencom zvün Porabja omogauči včenjé slovenskoga gezika.

V krajini pa prej trbej zdržati mlade Slovence. »Če odidejo, na tiste več ne moremo računati, ne morejo na vaje ojt, ne morejo se družiti. Trbej se skrbeti za tau, aj tü leko normalno živéjo. Zatok sta bila važniva slovenski pa madžarski razvojni program, zdaj pa še plus Skupni sklad z vekšov pomočjav. Eno mojo delo tau tü baude, aj v Sloveniji pa Budimpešti lobéram za tau, aj se po litvaj znauva štarta Skupni sklad. S tejm penezami bi leko podprli podjetnike, leko bi dosta pomagali na šaulskom področji. Dva menjšiva programa bi ranč tak trbelo dale pelati. Dobro bi bilau, če bi se madžarski program, v šterom smo dobili letno 220 miljaunov forintov, letos ali kleti znauva začno.«

Karči Holec pravi, ka je nej samo tau pomembno, aj službo mam. Če nindrik živémo, more biti infrastruktura tö dobra. »Takše poti mam od Varaša proto Števanovca ali Gorenjoga Sinika, tak so pune grab, ka se auto fejest zmantra na nji. Na tejm tü ščem delati, za tau lobérati, aj se tej dvej pauti

napravijo. Obadvej pelata do mejnoga prehoda, tak ka bi njija obnauva rejsan fejest potrebna bila. Dozdajšnja zagovornica Erika Köleš Kiss je na tejm tü dosta delala. Če bau možnost, leko obečam, ka go vöponücam.« Zvün toga de se zagovorniški kandidat prej trüdo za tau ranč tak, aj se čiščenje odpadne vodé napravi po bregaj tö, nej samo pauleg pri poštiji. Karči Holec je biu gvüšen, ka je za Porabje zvün držine pa šaule najbolje važna Cerkev. »Moj dejdek je vsikdar pravo: 'idi v cerkev, vej tam lagvo ne čüješ'. Če pa gnesden gledamo, je v cerkvaj malo vörniov. Na tejm moremo vküper delati s plebanošom pa püšpekijov. V cerkev pa samo tak leko odimo, če je lepau obnovlena, če se v njej küri. Varaška pa gorenjesenčarska cerkev sta se že obnavili, na Dolenjom Seniki se je delo začnilo. Čaka še najvejša cerkev v Porabji, števanovska. Zdaj so nam gnauk 50 miljaunov forintov dali, s toga leko napravimo plane pa začnemo izolacijo. Cejla obnauva leko košta kauli ene milijarde forintov.«

Za konec je Karči Holec eške gnauk vöpostavo: vse, ka de delo, de služilo toma, aj na Vogrskom gorostaneta slovenski gezik pa kultura. »Vsi,sterismonanarodnostnom področji, moremo za tau delati. Zatok je fejest, fejest pomembno sodelovanje, ka vküper delamo. Vej pa če mo rejsan leko vküper zmišlaval, vküпно vizijo pa cile meli, mislim, ka se nam nede trbelo bojati.«

-dm-

Spominska seja ob 140. obletnici rojstva Avgusta Pavla

Prvi prekmurski poklicni znanstvenik Avgust Pavel je štiri desetletja in pol živel v Železni županiji, od tega kar 26 let v Sombotelu. Tam je bil srednješolski profesor, knjižničar, etnolog, vodja muzeja in ustanovitelj znanstvene

zadovoljen, da se Avgusta Pavla v Sombotelu spominjajo še osemdeset let po njegovi smrti.

Soorganizatorja posveta sta bila še Sombotelska slovenska samouprava in Slovensko kulturno društvo Avgusta Pavla, v

pomagali s pleskanjem ali blazinjenjem. Knjižnica je takrat imela približno petsto vpisanih, ki so si najraje izposojali lahkotnejšo madžarsko ali svetovno literaturo.

O fotografijah Avgusta Pavla z etnografsko vsebino je govoril domači etnolog Péter Illés, avtor monografije na to temo. Po njegovih besedah je Pavel na svojih poteh po Porabju, Prekmurju in Stražni krajini večkrat tudi fotografiral. Predavatelj je predstavil nedavno izkušnjo, ko je v majhni papirnati škatli nepričakovano odkril 130 doslej neznanih fotografij na negativih. Na eni od njih kmetica drži v roki pesniško zbirko Avgusta Pavla, kar je Pétra Illésa spodbudilo k nadaljnjemu raziskovanju. Danes je prepričan, da so vse to fotografije Pavla iz časa med obema svetovnima vojnama.

Tudi Marija Kozar je predavala o do zdaj redkeje obravnavani temi, to je lik kralja Matjaža v slovenskem ljudskem izročilu, ki ga je kot prvi na Madžarskem raziskoval prav Avgust Pavel. Še kot srednješolski profesor je svoja spoznanja predstavil na poskusnem predavanju na univerzi v Segedinu/Szegedu. Domneval je, da je kralj Matjaž stopil na mesto mitičnega junaka v slovenskem ljudskem pesništvu, saj ga omenjajo kar tri ljudske pesmi. Pravični vladar naj bi po izročilu danes spal v votlini pod koroškim vrhom Peco, je povzela predavateljica in predstavila današnje češčenje kralja Matjaža med Slovenci.

Etnolog in slavist Sándor Horváth je govoril o odnosu Avgusta Pavla do domoznanske zbirateljske dejavnosti. Uvodoma je pojasnil nastanek samega pojma domoznanstvo v začetku 19. stoletja in dodal, da

to področje na Madžarskem še niti v Pavlovem času ni bilo razvito. Zato je urednik v svoji reviji Vasi Szemle ustvaril rubriko Skrinja s tulipanovim motivom in uspešno nagovoril vaško inteligenco v županiji k zbiranju izginjajočega etnografskega blaga, srednješolca pa je bodril k narodopisnemu delu med počitnicami.

Muzejski pedagog Kálmán

Pavla, prav tako profesorica madžarskega jezika. Na kratko je opisala poezijo svojega starega očeta, vključno z njegovimi napakami. Opozorila je, da je ob madžarščini pisal tudi v slovenski materinščini, svojo jezikovno nadarjenost pa je izkoristil tudi pri umetniškem prevajanju. Zaradi preobremenjenosti z drugim delom je obe svoji pesniški

Tri generacije: pred sliko Avgusta Pavla o njegovem pesništvu razglablja vnukinja Veronika Simon Fodor, poslušajo njena mati Judita Pavel.

revije, v tem mestu pa je napisal tudi pesmi za obe svoji pesniški zbirki. Zato so 28. marca – ob 140. obletnici njegovega rojstva – v sombotelski Knjižnici Dániela Berzsényija priredili spominsko sejo, ki se je udeležilo nad sto gostov, med njimi tudi hči polihistorja Judita Pavel z družino.

V pozdravnem nagovoru je gostiteljica, direktorica knjižnice Mónika Molnár Baráth povedala, da so sombotelski knjižničarji že od leta 1966 dejavni pri zaznamovanju Pavlovih obletnic. Izpostavila je plodno sodelovanje z mursko-soboško knjižnično ustanovo in opozorila, da je Pavlovo bibliografijo iz leta 1986 danes mogoče dopolniti kar z dvesto naslovi.

Spominsko sejo v madžarskem jeziku je priredilo Domoznansko društvo Železne županije, in sicer v sklopu niza dogodkov z naslovom Po sledih znamenitih osebnosti županije. Predsednik društva Gábor Kuglics je bil

imenu obeh organizacij je navzoče pozdravila glavna organizatorica spominske seje etnologinja Marija Kozar. Napovedala je premierno projekcijo štiri-desetminutnega dokumentarnega filma o prekmurskem znanstveniku, ki sta ga ob dvojni obletnici – v sodelovanju z vidnimi poznavalci Pavlovega življenjskega dela – lani in letos posnela Zoltán Horváth in Ferenc Boros.

V prvem predavanju po ogledu filma je nekdanja direktorica sombotelske knjižnice Éva Nagy povedala, da je predhodnica njene ustanove delovala v dveh prostorih muzeja, vodenje inštitucije pa je Pavel prevzel leta 1924. Takrat je knjižnica imela blizu 14.000 enot gradiva, ki ga je bilo treba še sistematično popisati. Zanimivo je, da je Pavel z namenom pridobitve sredstev prodajal tudi srečke, med dobitki pa so bili med drugim zavojčki kave in moke. Uredništva revij je prosil za brezplačne izvode, nekateri člani pa so ustanovi

Gostitelja spominske seje Gábor Kuglics in Mónika Molnár Baráth, za njima predavatelj Péter Illés in Éva Nagy. Dogodka se je udeležila tudi zvesta ohranjalka spomina na Avgusta Pavla, njegova hči Judita.

Tóth se je odločil za predstavitev Avgusta Pavla kot srednješolskega profesorja. To področje njegovega delovanja je pogosto porinjenjo v ozadje, četudi je na gimnazijah v Budimpešti, Tordi, Dombóváru in Sombotelu poučeval tri desetletja in pol. O tej njegovi dejavnosti lahko mnogo izvemo iz dokumentacije posameznih šol, svoje tovrstne izsledke je Kálmán Tóth strnil v obsežnih razpredelnicah. Ob madžarskem in latinskem jeziku je bil Pavel primoran poučevati še marsikaj, med drugimi opisno geometrijo, filozofijo in celó telovadbo. Bil je navdušen nad izleti in ekskurzijami, med poukom pa je rad prisluhnil mnenju svojih dijakov in z njimi polemiziral. Zadnja predavateljica na spominski seji je bila Veronika Simon Fodor, vnukinja Avgusta

zbirki objavil šele v poznih srednjih letih. Na njegov slog je močno vplival madžarski pesnik Endre Ady, od Baudelaire pa naj bi prevzel strukturo programskih uvodnih pesmi in ciklov. Veliko je pisal o smrti in tegobah sveta, vendar tudi o ljubezni do ženske in rodne pokrajine. Dve Pavlovi pesmi je na dogodku doživeto interpretirala Ildikó Hoós Takó. Pobudniki spominske seje upajo, da so udeležencem tudi osemdeset let po smrti Avgusta Pavla lahko predstavili še marsikateri zanimivi detalj iz njegove obsežne duhovne zapuščine. Ob obletnicah njegovega rojstva in smrti se nanj skupaj spominjajo Slovenci in Madžari, kajti četudi je večnoma deloval v madžarskem okolju, nikoli ni pozabil na svoje slovenske rojake.

-dm-

80 let Glasbene šole Murska Sobota je zgodba o glasbi, ki povezuje Pomurje

V osemdesetih letih so se zamenjale generacije, a ostalo je nekaj skupnega: prvi stik z glasbo, ki človeka zaznamuje za vse življenje.

Glasbena šola Murska Sobota letos praznuje 80

*528 učencev,
528 različnih poti*

V tem šolskem letu glasbeno šolo obiskuje 528 učencev. Med njimi jih 409 obiskuje individualni pouk instrumenta ali petja, drugi so vključeni

temveč predvsem ljudi, ki bodo glasbo razumeli, jo cenili in jo nosili s sabo," poudarja Lukač.

Prostori, ki so dolgo čakali na svoj čas

Zgodovina šole ni bila vedno preprosta. Dolga desetletja je delovala v prostorih Bergerjeve vile, ki niso bili prilagojeni glasbenemu pouku. Z rastjo števila učencev in programov so razmere postajale vse bolj omejujoče, pojasnjuje Lukač. Poučevanje je potekalo na več lokacijah, pogoji niso sledili potrebam. Prelomnica je prišla šele leta 2008, ko je šola dobila novo stavbo. Ta je omogočila boljše pogoje za delo, a tudi danes se kažejo nove potrebe. Predvsem po večjih prostorih za skupinsko muziciranje, saj imajo za vaje orkestrov najete prostore.

ne tudi drugod po državi: pomanjkanje učiteljev, zlasti za klavir, flavto in violino. Kljub temu jim uspeva ohranjati širok nabor dejavnosti in kakovost pouka, kar je rezultat predanosti 32 pedagoških delavcev. Pomemben del delovanja Glasbene šole

Pogled naprej: prostor za rast

Ob jubileju so želje usmerjene v prihodnost. Med ključnimi je nadzidava šole, ki bi omogočila boljše pogoje za orkestrske in zborovske vaje, pravi Lukač. Hkrati pa po njih besedah obstaja tudi

Ravnateljica glasbene šole Erna Lukač

let delovanja. To je osem desetletij učenja, ustvarjanja in tihega, a vztrajnega vpliva na kulturno podobo Pomurja. V tem času pa šola ni vzgojila le glasbenikov, temveč predvsem ljudi, ki znajo poslušati.

Od povojne želje do prve note

Ko je šola leta 1946 odprla vrata, je bila želja po glasbi večja od možnosti. Po vojni so ljudje iskali načine, kako znova vzpostaviti kulturno življenje in prav glasba je bila eden prvih mostov. Kot poudarja današnja ravnateljica Erna Lukač, je bil to za Mursko Soboto in širšo regijo izjemen trenutek. Šola je začela z okoli 50 učenci, a z jasno idejo: omogočiti dostop do glasbenega znanja čim širšemu krogu ljudi. Danes, osem desetletij pozneje, ta ideja še vedno drži.

v predšolske programe, glasbeno pripravnico in plesne vsebine. Največ zanimanja ostaja za klavir, kitaro in flavto;

Glasbena šola v Murski Soboti deluje od leta 1946.

instrumente, ki pogosto predstavljajo prvi stik z glasbo. A prav raznolikost programov omogoča, da vsak otrok najde svoj izraz. In čeprav le manjši delež učencev nadaljuje profesionalno glasbeno pot, to ni glavni cilj. "Naš namen ni le vzgojati bodočih glasbenikov,

Resda zelo blizu glasbene šole, a vseeno so tam glasbeniki brez sanitarij, instrumente morajo ves čas prenašati in podobno.

Izzivi sodobnega časa

Čeprav zanimanja za glasbeno izobraževanje ne manjka, pa se šola sooča s težavami, ki niso nezna-

Največ zanimanja je za klavir, kitaro in flavto

Murska Sobota pa je tudi razpršenost: z oddelki na Goričkem in podružnico v Svetem Juriju glasbeno znanje prinaša tudi tja, kjer bi sicer ostala težje dostopna.

Več kot šola; prostor skupnosti

Glasbena šola ni le izobraževalna ustanova. Je prostor, kjer nastajajo prve javne točke nastopanja, kjer otroci premagujejo tremo, kjer se učijo poslušati drug drugega. Je tudi prostor, kjer se oblikuje in uči občinstvo. "Morda je še pomembnejše kot vzgajati glasbenike to, da vzgajamo poslušalce," pravi Lukač. V tem smislu je torej vpliv murskosoboške glasbene šole precej širši od učilnic – sega v koncertne dvorane, lokalne prireditve in v vsakdan ljudi, ki znajo glasbo slišati.

dolgoročnejša ambicija: ustanovitev simfoničnega orkestra v Murski Soboti. To ne bi bil le simbolni korak, temveč realna nadgradnja vsega, kar je šola gradila desetletja. To bi bil prostor, kjer bi se znanje, talent in skupnost združili v nekaj večjega.

80 let – in še naprej

Čeprav se časi spreminjajo, ostaja bistvo enako: glasba kot univerzalni jezik, ki povezuje. Glasbena šola Murska Sobota je v 80 letih postala tiha stalnica prostora. Takšna, ki ne potrebuje velikih besed, saj njeno delo govori samo zase. Zato ta jubilej ni le obletnica ustanove, temveč dokaz, da glasba ostaja – v ljudeh, v prostoru in v času, ki prihaja.

Vida Toš

OBISK SNEŽENE KRALJICE SLOVENIJE – PLANICE

Spet smo obiskali snežno kraljico, ki jo vsi poznajo – lepoto iz snega, Planico. Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu je skupaj z Zvezo Slovencev na Madžarskem tudi letos organiziral obisk zamejskih

Bele III. Ko smo prispeli, nas je Planica očarala s snežno belo pokrajino. Dolina, obdana z gorami in smrekovimi gozdovi, je delovala kot pravljica. Skakalci so res leteli kot ptice nad dolino, njihovi skoki pa

Imeli smo srečo in smo lahko dogodek spremljali kljub mrazu. V čudoviti snežni pokrajini smo imeli odlično mesto, z zastavami smo mahali in navijali, medtem ko so slovenske »ptice« letale pod modrim nebom. Vsak njihov polet je bil pravi čudež, občutek pa nepozaben – kot da smo skupaj z njimi leteli nad dolino.

Med obiskom smo se greti s toplim čajem in krofi, ki jih vsako leto dobimo v skoraj neomejeni količini, ter seveda z ljubeznijo do Slovenije. Ob tem smo opazovali skakalce, poslušali napovedovalce in občudovali vsak pogumen skok. Občinstvo je vzklikalo in ploskalo, vsak polet pa je v srcih gledalcev pustil neizbri-

Tudi dijaki gimnazije so s svojim profesorjem prišli navijati v Planico.

otrok na finalu svetovnega pokala v smučarskih skokih. To je priložnost, da se mladi povežejo s slovensko kulturo, športno tradicijo in neprecenljivo naravno lepoto naše domovine.

Zgodaj smo se zbirali v Monoštru, saj nas je čakala dolga pot proti drugi strani Slovenije. Za 26. marec je bil sicer napovedan močan veter in sneg, a smo bili pripravljeni. Dolga pot je minila hitreje, kot smo

Planica vsako leto privabi številne obiskovalce. Tudi letos so bili med njimi navijači iz Porabja.

Planiško dogajanje je bilo izjemno doživetje za nas.

pričakovali, saj smo se veliko pogovarjali, smejali in delili pričakovanja, kaj vse nas čaka. Naša skupina je bila z gimnazije, pridružile pa so se nam še šole z Gornjega Senika, OŠ Jánosa Aranya in Srednja šola

so bili popolna simfonija poguma in elegance. Planica je kraj, kjer poletijo sanje in kjer vsako leto gostijo največji športni praznik – finale svetovnega pokala v smučarskih skokih.

sen vtis. Planica ni le skakalnica, ampak simbol poguma, vztrajnosti in sanj – ne samo slovenskih športnikov, temveč vseh, ki sledimo svojim ciljem. Na poti nazaj smo bili vsi utrujeni. Veliko nas je spalo, a krovov nikoli nismo imeli dovolj, zato smo obiskali Trojane, da tudi drugim prinesemo okusen kos Slovenije. Tako smo se s sladkim spominom in nasmehi vrnili domov, še vedno polni vtisov in veselja ob čudovitem dnevu v Planici.

Komaj že čakamo na naslednjo možnost obiska, da se spet podamo v čarobno kraljestvo snežene kraljice in doživimo Planico v vsej njeni lepoti.

Martin Mlinarič

Telovadba na stauci

Porabski slovenski upokojenec smo zdaj sprtoletje šestkrat, vsakši ponedeljek meli telovadbo v Slovenskom daumi v Monoš-

obraniti gibljivost in čutenje za ravnotežje. Razbremenimo sklepe, izboljšamo cirkulacijo, razvijamo koncentracijo. Ne obremenimo

tri. Ta program je omogočila Pisarna za krepitev zdravja (Egészségfejlesztési Iroda). Najprvin je eške malo nas vküpprišlo, dapa vsakši keden nas je vsigdar več bilau. Na slednje je že tak popularna gratala telovadba na stauci (szék-torna), ka so prišle taše sloven-

roke, noge, hrbet. Nej trbej drage mašine küpiti za telovadbo, dojde eden krepek stolec, leko se doma vadi vsikši den.

Pobaukša psihično zdravje tö, najbola té, če vküper telovadimo. Telovadba na stauci razvijaa koordinacijo, ka je fontoško gé za starejše.

ske ženske tö, stere so nej članice našoga društva. Vüpamo, ka nut stauipijo v društvo. Pod vodstvom fizioterapevtke Bori Veszprémi smo se flajsno gibali. Nej bilau žmetno. Smo sejdli na stauci ali stali za staucom. Nej se je trbelo bojati, ka stoj taspadne, ka se je leko primlo. Dosta smo se smedjali, večkrat smo več nej znali, stera je prava rauka pa stera lejava. Koražna telovadba je bila za tejo in düšo. Telovadba na stauci je tašo efektno gibanje za starejše, stero je gvüšno, vej se pa med gibanjom sedi na stauci ali se naslanja na stolec. Najbole go priporaačo starejšim lidam, ka pomaga

Fizioterapevtka je tanačivala, aj doma tadale delamo tau telovadbo, naj se ne njamo tá. Vsakši si aj vzeme čas za tau. Naslednje smo se zgučali, ka bi djeseni pá leko držali telovadbo. Predsednica društva Marijana Fodor je obečala, ka se zguči z EFI. Čakamo, dobro je bilau vküper biti. Na konci slejdnje telovadbe smo blagoslov v restavraciji Lipa. Vsikši je tapravo svoje izkušnje o telovadbi pa svoje misli, kak se je čüto. Radi smo, ka so skupno vadbo priredili, ka je biu še en stopaj za našo fizično in psihično zdravje.

Margit Čuk, članica društva

OD SLOVENIJE ...

Svoboda pripravlja osnutek koalicijske pogodbe

Po povolilnem sestanku predstavnikov strank, izvoljenih v državni zbor, bo nadaljnje korake pri oblikovanju nove vlade prevzelo Gibanje Svoboda. Kot relativna zmagovalka volitev bo pripravilo osnutek koalicijske pogodbe, o katerem bodo nato najprej potekali posamični, zatem pa še skupni pogovori.

Srečanja pri predsedniku stranke Robertu Golobu so se udeležili predstavniki SD-ja, Levice, Vesne, Demokratov in stranke Resni.ca, medtem ko NSi na sestanek ni prišla, SDS pa vabila ni prejela. Udeleženci so se strinjali, da mora prvi korak narediti zmagovalka volitev, ki bo pripravila vsebinska izhodišča in predlog razdelitve resorjev.

Golob je po srečanju poudaril, da prevzemajo odgovornost za oblikovanje predloga in napovedal, da bodo k sodelovanju znova povabili tudi NSi, saj si želijo čim širšo in vključujočo koalicijo. V prihodnjem tednu bodo sledili individualni pogovori s posameznimi strankami, nato pa še skupno usklajevanje.

Predstavniki strank ob tem opozarjajo, da bodo pogajanja zahtevna, saj gre za programsko raznolike akterje. Del strank pa ostaja zadržan, dokler ne bosta jasneje opredeljena vsebina prihodnje koalicije in njena sestava.

Zastrupitev z jesenskim podleskom terjala dve življenji

V Ljubljani sta umrla moški in ženska zaradi zastrupitve z jesenskim podleskom, ki sta ga zamenjala za čemaž oziroma divji por. Oba sta rastlino zaužila v obliki solate.

Kot opozarjajo na UKC Ljubljana, se zastrupitev najprej kaže s slabostjo, bruhanjem, bolečinami v trebuhu in hudo drisko, v naslednjih dneh pa lahko pride do odpovedi več organov. Smrt lahko nastopi zaradi šoka, zastoja srca ali dihanja.

Od leta 2000 so v Ljubljani obravnavali nekaj več kot 40 primerov zastrupitev z jesenskim podleskom, od tega se jih je šest končalo s smrtjo. Protistrupa ni, zdravljenje pa je le podporno. Strokovnjaki zato pozivajo k veliki previdnosti pri nabiranju divjih rastlin. Ob kakršnih koli težavah po zaužitju je treba takoj poiskati zdravniško pomoč in s seboj prinesiti ostanke rastline, saj lahko to bistveno pripomore k hitrejši diagnozi in zdravljenju.

Pavlova paut na cvejtno nedelo

Člani Muzejskoga društva Železne županije in Slovenskoga kulturnoga društva Avgust Pavel v Sombotelu smo se letos že 16. paut podali na Pavlovo paut na cvejtno nedelo. Avgust Pavel je 1936.

15 lejt stari Avgust Pavel s sestrov Amalijov 1901. leta

leta na veuki keden odo po naši vesnicaj. Znau je, ka se takšoga ipa lidgé doma zdržavajo, leko se z njimi pogučava. Na veuki četertek sta se s kolejarom etnologom Sándorom Gönyeinom zrankma rano s cugom pripelala v Varaš (Monošter). Cajt je nej najlepši büu. Dež je roniü (rosil, szemerkélt).

Mi smo se letos 29. marciuša, na cvejtno nedelo pripelali v Varaš tö s cugom. Tresti nas je bilau. Vöter je nej tak fejst fudo kak v Sombotelu, donk nas je malo zeblo. Batrivno smo stapali prauti Muzeji Avgusta Pavla, znali smo, ka nas tam čakata vraučiči tej (čaj, tea) in mrzla števanovska palinka. V muzeji, kak vsikšo paut, sem podpisana pripovedjala in kazala kejpe o Avgusti Pavli. Letos

smo se spominali 140. oblejtnice njegovoga rojstva in 80. oblejtnice smrti v Varaši tö. Avgust Pavel se je od 1897 do 1901 včüü v varaškoj gimnaziji. Iz leta 1901 je gorausto eden kejp, na šterom ga vidimo s sestrov Amalijov. Štiri lejta se je v Slovenskoj vesi pri žlati zdržavo, od tistec je odo – venak pejški – v varaško gimnazijo. V višišo gimnazijo je odo v Sombotelu, na univerzo pa v Pešti. Domau na Cankovo je leko odo samo vleti, gda nej bilau šaule. Tak je 1909. leta na

Cankovi spozno Irenko Benkö, štera je bila vleti pri stari starišaj na Cankovi. Inda so se mladi v krčmaj spoznavali. V Voglerovoj krčmeji na Cankovi sta se Irenka pa Gusti oprvin srečala pa se zalübila. Una je bila deset lejt mlajša od njega. Pet lejt sta si pisma pisala, tačas ka je una 18 lejt stara gratala. Irenka je živejla v Varaši, Gusti pa je po diplomu včüü v Tordi (Transilvanija, Erdély) in Dombóvári. Oženila sta se 14. aprila 1914 v varaškoj cerkvi. Vküpnü žitek sta začnila v Dombóvári. Veseldje je nej dugo trepelo, ka je Gusti mogo k sodakom, od septembra pa v bojno. S sebov je emo kejp mlade žene, na štero ma je napisala: »Baug te aj pomaga! Tvoja istinska, vörna, na vöke lüblena žena Inci.«

Gusti je biu že na začetki bojne spazerani na nauği, tak ka je pet lejt z botom odo. V Dombóvári sta se njima rodila dva pojbiča (divojčka), šteriva pa sta na kraci mrla. 1920. leta je Avgust Pavel daubo slüžbo v Sombotelu. Tü sta se njima naraudila eške sin László in či Judit.

Iz Sombotela se je Pavel večkrat pelo s cugom v Varaš. Od tistec je pejški odo

njevke/fenyőrigó) lovili. Iz muzeja smo šli k meši v varaško cerkev, gde smo pá poslušali lejpo spejvanje pevskega zbora sv. Bernarda o Kristušovom trpljenji. Po meši smo se pejški napautili v Slovensko ves. Tam smo se v kulturnom domi malo počinili in poslušali dva Pavlova verša. Ednoga je napiso v Slovenskoj vesi 1931. leta, v šterom pravi,

Sombotelci Slovenci pred »Našo híšo« v Slovenskoj vesi

v Slovensko ves, v drüge vesnice pa se je pelo na kaulaj. 1922. leta je dijnate künje gorpoisko. Vse je vküpsiso, ka so v tej künjaj meli künjske škéri, gniške je dojdjamau pa dojmalo. V Slovenskoj vesi ga je od iže do iže sprevajala parcejpkojca (tanítónó) Ana Pavlič. Najprve sta gorpiskala prvoga škonika v vesi Ferenca Žamparja (Blinčinoga), šteri je biu tistoga ipa že 86 lejt star. Pri Špajnini (Anderkó) je dosta vse gorzamerko: krnico, košünto, lopar, omalo, pistjer, ribaš, škač, ponev, tepšo, vrč ptt. Po vesnicaj Števanovci, Andovci in Verica ga je sprevajo domanji gospaud István Deli. V 1940. lejtaj pa je Pavel na tau najger biu, kak so lanfore (bri-

ka je njegov oča tam odo pred 50 lejtami. Pa rejsan je tak bilau. Oča Ivan Pavel je v taujoj vesi biu inaš pri sabauli Zrimi. Pa eške njegov oča tam odo pred 50 lejtami. Pa rejsan je tak bilau. Oča Ivan Pavel je v taujoj vesi biu inaš pri sabauli Zrimi. Pa eške njegov brat Jánoš Pavel tö. Jánoš se je celau oženo s čerdjau sabaula, Magdalenov Zrim. Tak ka ništerna žlata Avgusta Pavla eške gnesden živi v Varaši. Drügo pesem je Avgust Pavel napiso v Varaši 1930. leta, v tajoj se spomina na dijaška lejta.

Avgust Pavel je kak mali pojep v Varaš v šaulo odo, kak legen za deklov, kak sombotelski škonik in čednjak pa v naše vesnice spitavat po dijnati künjaj in lovini na lanfore. 80 lejt po smrti se ga eške itak radi spominamo pa ma poštenjé damo.

Marija Kozar

BABICA PRIPOVEJDA (2)

Tau je drugi tau zgodbe, štero je Katalin Brasits, po domanje Talanina Kata pripovedjala o svojom žitki.

Vogrski smo se navčili v šauli

Müva sva z bratom na Gorenjom Seniki v šaulo ojdla. Müva sva v šaulo prišla pa eden nej znau vogrski gučati. Vica mama je bila naša leranca, fejest stara je že bila, depa sir nam je nika spekla, če smo se kaj navčili, šteti ali pisati. Če smo lagvi bili, te pa sir pravla „hányszor mondjam még, hogy tjüma bojte egyszer már”. Pri Vica mami smo se vsi navčili pisati, šteti pa računati. Pa tačas so prišle mlade lerance pa mlajši so že doma tö bola gučali vogrski, te je že takši problemov nej bilau. Kda smo že v Monoštri v šaulo ojdli, smo že fejest dobro gučali vogrski. V tovarni svile smo bili dve leti, tam smo si spravili poklic (szakma). Tam smo se včili štrikati pa tkati platno.

Pipaš papa je nam iz Avstrije pomago

1973. leta smo meli na Gorenjom Seniki borovo gostüvanje pa te naš dejdek prišo domau prvič po leti 1956. Depa z njim smo furt držali

kontakt, znali smo, ka je un v Avstriji. Nej je ranč sto daleč titi, un je vödržo z družino pa se ma je taužilo po dami. Za lejs (gozd) pa za grünt smo mogli

plačüvati porce (davke) pa smo nej meli peneze. Tü na Vogrskom je eden človek iz Avstrije emolejs pa Ciffarski so meli skrb tisti lejs. Pipaš papa (dedek pripovedovalke. op. pisca) je pozno tega človeka pa po njem je poslo peneze nam.

Postavila sem se na svoje nogé

Mojega moža sem spoznala tü na Gorenjom Seniki. Un je živo v Mijaukinoj hiši. Gnako smo bili mlajši, un je

3 leja starejši biu kake. Kda sva se spoznala sem bila 20 let stara, un pa 23. 18. oktobra 1975 sva se ženila. 1976. leta se je naraudo naš prvi sin Balázs. 1977. smo

tam delo pri kmetijski zadrugi. Ena cejla skupina je üšla z Gorenjoga Senika pa dosta nji je stistga tam ostalo. Vsi so si najšli žene, zidali hiše pa so dobili družino. Lacina žena je Gizika pa uni tö majo 3 mlajše, Hajnija, Nikija pa Krisztiana. Laci pa Gizi sta 1976. leta mela gostüvanje. Lacina so potistom na eno leto pelali k sodakom. Prvo dejte se je te že narodilo, zatok je biu samo eno leto soldak. Pipás papa je leta 1989 mrau.

1990 sta prišle moja mati pa Magdi domau iz Avstralije, depa samo na gledanje (obisk). Mi smo jih pripelali z Beča, ka ste prišle s fligarom. Te ste tü bile tri mejsce in te sem prvič pa zadnjič vidla mojo mater živo.

Potistom je babica gratala fejest betežna, dugo sem go mogla opravlati, ka sem dužna bila, zatau ka me je una gorzranila in sem go mejla fejest rada. Una je pa 1994. leta mrla.

Stefánia Drávecz

... DO MADŽARSKE

Letos za petletno izobraževanje učiteljev prijavljenih komaj tri tisoč študentov

Od več kot 25 tisoč oseb, ki so se prijavile na pedagoške smeri raznih fakultet, se jih je le 2929 prijavilo na združeni študij učiteljstva – čeprav je tudi to za 618 oseb več kot lani. V petletnem oziroma pri nekaterih programih (kot je učitelj umetnostne glasbenega vzgoje) šestletnem združenem izobraževanju se izobražujejo predvsem učitelji splošnih predmetov za osnovne in srednje šole, kot so madžarščina, zgodovina, naravoslovje in tuji jeziki. To so tisti, ki se kot predmetni učitelji resnično lahko pojavijo kot novinci v sistemu, če bodo sprejeti in bodo študij tudi opravili. Znotraj izobraževanja učiteljev je med dodiplomskimi programi največ študentov pritegnil program vzgojitelja v vrtcu s 4677 kandidati, ki so ga izbrali kot prvo izbiro. Na specialno pedagogiko se je prijavilo 799 kandidatov več kot lani, skupaj 4242 oseb. Na program osnovnošolskega učitelja se je letos prijavilo 3130 kandidatov, kar je 560 več kot lani v tem času. Poleg tega so postali bolj priljubljeni magistrski študiji. Vlada je leta 2023 skrajšala nekatere učiteljske magistrske študije z dveh na eno ali leto in pol, da bi hitreje ublažila pomanjkanje učiteljev, zlasti pomanjkanje predmetnih učiteljev (kot so učitelji biologije, fizike ali matematike).

Bo volilna udeležba rekordna?

Z bližajočimi se aprilskimi parlamentarnimi volitvami je vprašanje pričakovane udeležbe postalo ena osrednjih tem političnih javnih razprav. Javnomenjske ankete kažejo izjemno visoko aktivnost, pri čemer anketiranci v nekaterih primerih trdijo, da bodo zagotovo ali verjetno sodelovali na volitvah v več kot 90 odstotkih primerov. Ti podatki nakazujejo udeležbo, ki presega prejšnje rekorde. Orbánova stranka Fidesz ima najvišjo podporo v vaseh in manjših mestih, medtem ko opozicijsko stranko Tisza podpirajo volivci v večjih in v glavnem mestu. Analitiki menijo, da na letošnjih volitvah ne bo odločilna številčnost nacionalne udeležbe, temveč njena porazdelitev.

TAK NA RAJA, KA BI ZAVEC PREJKSKOČO

Prvin januara, februara ali če je velki snej spadno te marciuša so podrli, sklestili pa pripravili drva, aprila, gda je že malo goraposenilo, te so je domau zvozili. Dočas ka je vrauče gratalo, vse zeleno gratalo, so drva domau zvo-

etak samo eden bregj mamu. Gda sem sebi domau v Varaš vozo, te se proto Števanovec odo, te sva se večkrat srečala.«

- Po tej velki bregaj žmetna drva voziti je tō nevarno, nej?

Pišta Kovač pa njegva žena

zili, zožagali pa nutrazvozili. Gda se je vanej na njivaj delo začnilo, drva so že v sejnci (drvarnici) senile. Kak je tau gnesden, od tauga sem Sabatinoga Pištana, (Kovács István) spitavo iz Varaša, steri so prvin spoj dosta delali po goščaj.

- Pišta, prva lejta sem vas dostakrat na pauti srečo, gda ste s traktorom drva vozili domau, letos sem vas še nej vido.

»Letos smo tū bili v gauštja, menšoma pojba smo sekali drva, steri v Slovenskoj vesi žive. Vsi trgé smo odli, dja pa dva pojba. Dja sem letos od Gozdnoga gospodarstva (Erdészet) tjojpo drva, zato ka v gauštja, ka go je žena erbala, tam telko drv nega, ka bi za vsakšoga dojšlo.«

- Zato sem vas zdaj nej vido, ka bi drva pelali, prva sem vas večkrat srečo, gda ste traktor vozili.

»Traktor še mamu, depa ne vozim proto Števanovec, bola prejk Gorejnoga Senika, tak je ležej v Slovensko ves priti,

»Dja že vej, kak trbej, Steyera v drugo brzino dejem pa tak lopau dola z brega prejde, ka ranč šljafati nej trbej, pa moje kaule ranč nejmajo

V odprtoj drvarnici se šunka tō lepau siši.

šljajfa. Moje kaule je pokojni Šaloski Feri redo pa tak je napravo, ka narat je bola zadnjoga tala, gda kaule nakladem z drvami, te moj traktor teži. Etak se mi nej trbej bojati, ka dola po bregji bi mi traktor sūno ali gda je blato, ka bi traktor škrabo. Te naše kaule, stere samo en narat majo, so spoj dobre za gauško, naletja kama koli vcuj

leko potisne. Nej kak tiste, stere tanta tadola na Vogrskom majo po raveni na dva narata, s tistimi še vrag ne vej tiskati. Pa ovak so tō nej dobre po tej bregaj, zato ka te kaule traktor spoj ne težijo, če je redno nakladeš, te samo škraba traktor.«

»Pa buma, bilau je tašo, ka sem kaule goraobrno, tau je tam bilau, kak so soje bile za elektriko. Paut je tak našman bejla, vejn mejter niže

na enom kraji, traktor lopau prejkprejšo, depa kaule so se goraobrnaule, kak so se dolapučujsnile. Tau sem srečo emo, ka so kaule traktor nej za seuv potegnile, te bi se traktor tō goraobrno. Telefonero sem vekšoma pojba, aj prejde mi pomagat naklajat, prejšo pa nej sam, z vnuki

- Kakšni traktor ste še meli zvün Steyera?

»Prvin sem malo Dutro emo, depa Steyer je dosta bauški mašin kak dola po bregaj, tak gora tō, gda vlejtči trbej. Dutra, če se naklajene kaule emo, tak so me tiskale, ka sem skur nutra v šanc priletto. Ovak je tō mōjden traktor bejo pa velko mesto ma je trbelo, če si se obračo z njim.«

- Ka delate če itak veznete?

»Mam dva štirimejterska lanca pa če veznem, te tiste gorazasōjčem na kolau, tak te zato vsepovsedik vōpridem. Istina, zdaj dve leti sem tak vezno, ka sem mislo, ka mo

vred, tak smo te naletja pa brž naklali.«

Na dvauri majo drva skladjena v klat, depa nej tak na raja, kak ga je klau njegov oča.

- Te je mantranje, gda človek kuste mejterske drve sprazni, tiste nazaj naklasti je mantranje.

»Prvin se je človek dosta mantrau pa naklajo kuste drve, zdaj sem že čednejši, zdaj mejterske drve na dva ali na tri tale zrežjem. Zaka bi zdigavo žmečavo, če nej mujs, gda te panjé domau pripelem, te je s cepilom na elektriko lopau brezi mantranja razkalam.«

- Prvin so, tak mislim, dosta slabše poti bile v gauštji, zato ka dosta drv se je odavalo kak v zimi tak poleti. Za celulozo pa za streje, pa te se je nej štelo, če je blato ali nej, vozili so te, gda je trbelo, gda so leko odali.

»Zdaj že lüstvo ne odi tak v gauštjo kak prvin, gda se je lejs odavo, zdaj se že ne odava, zato ka se ne splača. Dja vej, tam gde gauštjo mamu, nejdaleč kraj od tistec, ka je

veter pa snej vōzobrno, tisto vse tam leži, tam prnej, nikoma nej trbej. Daleč, v Zalaegerszegi, v Soproni so lastniki, oni sé v gauštjo nedo odli, njim se ne splača odtec drva voziti pa ranč tak odavati tū nej, zato ka drva nejmajo cejno. Dja vej, za tašo gauštjo, ka tisti človik, steroga je

gauštja, že dvajsti lejt nej odo tam, vse je vōzobrjeno, vse tam prnej, nikoma nej trbej. Zato ka vsikši že plin ma ali z elektrikov nalaga, zaka bi te drva domau vozo. Mi že tō klimo mamu, zvekšoga tak nalagamo, v zimi, gda je fejst mrzlo, te v kazan nalaužimo. Tak vōgleda, ka našiva pojba za dve, tri lejta že tū neta z drvami nalagala, bola s klimov ali s toplotno črpalkov (hőszívattyú) .«

- Prvin so goščé vekšo vrejdnost mele?

»Dosta vekšo kak gnesden, mi smo te ram z goščé gorapostavili, pejneze smo odbanke nej goravzeli. Prvin je lejs dosta dragši bejo, oča je papirfa redo, lejs za strejo odavo, tak iz tisti pejnez smo rame gorazozidali. Oča je papirfa vsigdar tak na „raja“ klau, taša lüknja bejla med le-saum, ka zavec bi prejk leko skočo med njimi. Etak so več vōdala, prvin je klat bejo.«

Karči Holec

Nespremenlive granice (?)

20. marca so odprli dve razstavi v gradi na Gradi (v staroj Gornjoj Lendavi) na Goričkom.

Prvo razstavo o prvij prekmörskij novinaj (Agustiča Prijátel, 1875) je postavilo

Avtorica razstave Tadeja Andrejek in direktor sobočkoga muzeja Branko Kerman

SDPPP (Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja), štera je že bila v par mestaj vöpostavlena.

Drüga razstava ma naslov *Meja je dokončana. Prekmurje 1919-1924*. Ta razstava raztomači eden važni tau zgodovine Prekmörja, kda je gratala gnešnja granica, štera je boleča, kà je nas, porabske Slovence odsekala nej samo od Slovenije, liki od naše prave matice, štera je Prekmörje. Perse je Anton Vratuša tuj napiso, ka so Porabci, kak so mogli, držali stike (kapcsolatok) s Prekmörcami, kà so prejknauve granice šli prekmörške knige pa novine kipüvat.

Razstava pokaže fejest važno dejstvo (tény): nauva granica je nej z enoga dneva na drugoga gratala. Nika je nej bilau ešče zgotovleno, kda je srbska vojska zasedla gnešnja Prekmörje leta 1919, ranč té nej, kda so podpisali trianonsko mirovno pogodbo. Končno je 8. julija 1924 gratala nauva granica, kda so odlaučili v Zagrebi. Zmejs se je pojavila mogaučnost, ka bi Vogrska lejko obdržala nej samo Porabje, liki gorički tau do Gornjij

Petrouvec. Bila je ešče zami-seu leta 1918, ka bi Vaugri lejko dobili južno Prlekijo z Lotmerkom (gnešnji Ljuto-mer) kak je Austrija dobila gnešnji Burgenland (čegli je tuj zgbila bojno). Tau bi pa

pomejnilo, ka bi nej samo vogrski Slovenci med Mörov pa Rabov ostali na Vogrskon, liki drugi Slovenci bi tuj prišli pod vogrsko oblast!

SHS (Država Srbov, Hrvatov pa Slovincov) si je ščela pridobiti ešče vesi Krčica pa Somorovci (gnes Kercaszomor), dapa se je lüstvo v Somorovcaj gorzdignilo prauti jugoslovanskim soldakom pa so jih vözagnali.

Itak dosta legend pa lažnij pripovejsti živé o Trianoni. Vogrski zgodovinar Balázs Ablonczy je napiso knige o tej legendaj, ka bi jih spodbijjo (megcáfol). Takše legende so napravle li histerije o Trianoni pa k šenki kürile sovravštvo prauti drugim narodom, čegli so Vaugri tuj krivi té mirovne pogodbe. Takša legenda je bila, ka so velesile (nagyhatalmak) v Parizi nika nej znale o Vogrskom, nej so vejdle, gé je té rosag. Romejnarge pa Slovaki so jih zapelali, ka štere vogrske krajine njim naj prejkdaajo, gé so potoke lažali za reke.

Političari tej velesil so nej bili butasti lidje, liki so ginau znali, gé je Vogrsko. Rztalanje vogrskoga rosaga je bilau odvisno od drugij interesov

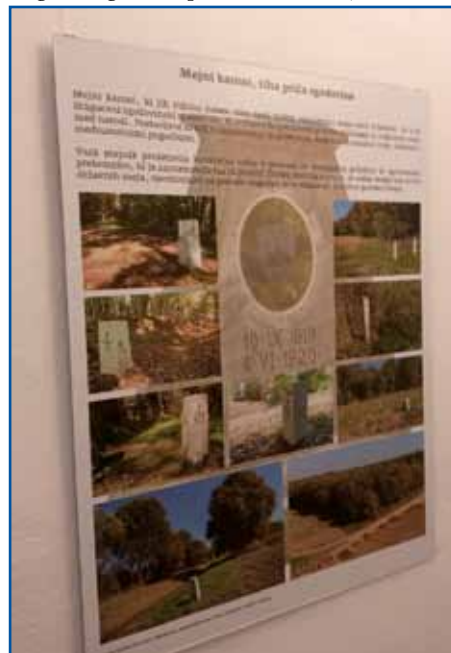
(érdekek). Bole je gvüšno, ka so takši fanatični revizionisti, kak vendski propagandisti, šteri so betežno obožüvali Vogrsko, so meli političare velesil za norce pa so jih probali nagučati z lažami o »Vendaj« tak kak katoličanski pop Lovrenc Horvat, šteri je biu z Gorenjoga Sinika pa je slüžo v Meriki. Horvat je čüdovite, precifrane lažne zgodbe napiso v svojij pismaj, štera je poslo amerikanskoj vladi v Vašington, ka bi jih prepričo (meggyöz), naj njajo Slovence med Mörov pa Rabov na Vogrskom, zmejs kda je s strašno grdimi rečami šinfo pa blato Slovence pa vse južne Slované.

Na razstavi so vödjali eden stari mejaš (határkö), na šterom je biu napis parkrat spremenjen od kraleske Jugoslavije do samostojne Slovenije. Gnesden takši kamni več nejmajo pomejna, kà nega pravij granic v Evropskoj uniji.

Na razstavi smo lejko pogledali takše stare dokumente, šteri so gratali v tistom časi, kda so vönapravili nauve granice. Med tejmi dokumenti so z rokauv pisani pa štampani listi od jugoslovanskij oblasti, štere so napisale v prekmörščini! Tau so konkretni dokazi, šteri pá spodbijajo ništerne laži revizionistov pa vendskij propagandistov.

Pred več kak trestimi lejta-mi so v Porabji pá probali razširiti vendsko teorijo. Tej lidje so se vödali za različne civilne organizacije, štere so nagnauk vöstaupile s kmice. Začnili so takšeféle »dokaze« naštevati, šterij so nikak nej probale pregledati, če so istina ali nej. Takši »dokaz« so najšli v knigi, štero je vödau Püski Magyar Fórum, šteroga dosta jih ma za skrajno desničarsko (szélsőjobboldali) organizacijo. Püski Magyar Fórum je ranč tak mlo o razliki med »vendsčinov«

pa slovenščinov pa je trdo, ka so jugoslovanske oblasti nemški gezik nücale, ka bi se razmele s Prekmörcami. Sándor Mikola, šteri je biu glavni propagandist vendske teorije, je tuj glijno laž gučo: je pravo, ka so Jugoslovani vogrske razglase pisali »Vendon«, kà so »Vendi« samo vogrski gučali pa razmeli.

Gnesden takši kamni več nejmajo pomejna, kà nega pravij granic v Evropskoj uniji.

Té stare listine pa, štere so slüžbeni dokumenti, kažejo, ka so nej vogrskoga pa ranč nemškoga gezika nej nücale nouve oblasti, kda so se navezale s Prekmörcami. Mele so mogaučnost pa škeri, ka jim napišejo razglase v prekmörščini pa so tau delale. Ništerne té listine so v slovenskoj, drüge pa v vogrskoj abecedi napisane, kà so ništerni lidje ešče nej poznali slovenskij liter (najbole literanski Prekmörci).

»Vszefelé nasi protivniki zmérom glásze sirijo, da prej jugoszlávski szoldáki moro z nasega kraja odijti, da je zaszédba szamo docajtna, da nam je mirovna konferenca escse té krajine nej priznála, itakdale. Vszí taksi glászi szo lazsnjivi i brezi szaksega fundamenta. Prekmurje, tou szlovenszko krajino szeverno Móre szmo mij

za sztálno prevzéli po velenji mirovne konferencie v Parizsi, mij szmo tü i osztànemo tü.»

Direktor sobočkoga muzeja Branko Kerman je gučo na razstavi o granicaj, štere so itak nej odloučene v drugij rosagaj kak v Ukrajini, gé itak trpi bojna. Pravo je, ka je ta granica med Prekmör-

jom pa Vogrskom dokončna (végleges), se ne de več spremenila, lidje živejo tü med seuv v poštenji pa miri.

Dönok nišče ne vej, ka bau, ranč zatok fejest trbej na vago djasti, ka ka je smiselno v zdajšnjij časaj. Čegli Evropska unija nešče, ka bi se spremenile granice, itak mamosta nerejšnij pitanj v Evropi. Ukrajina je samo eno od

takšij pitanj. Zgodovina pa sigdar mora biti za navuk, šteroga človek večkrat nejma za nika. Po prvoj svetovnoj bojni v Parizi so prinesle velesile slabe sklepe, nevola pa je sigdar sledkar prišla. Nej je seeno na šteri kraj konja spadnemo. Tau kaže prilika nemškoga varaša Coburg (kak so inda pravli naši *Kouburg*), šteri je prvin spadno pod Turingijo. Zavolo negvüšnosti, štere so bile po bojnaj, se je Coburg odloučo, ka de se pridružo k bližnoj Bavarski; pa so dobro delali varašanci Coburga. Leta 1945 so Rusi zasedli Turingijo pa so jo pridružili k Nemškoj demokratičnoj republiki (kak mi poznamo NDK). Pa kak vejmo: NDK je v komunističnom bloki družbeno pa gospodarsko cejlak na nikoj prišo.

Akoš Anton Dončec

PISALI SMO PRED 30. LETI

V 7. številki časopisa Porabje, stera je vöprišla 4. aprila 1996, je pod naslovom DVA FALATA PA PAU Marijana Sukič etak zapisala:

»Ste vidli pa čüli zdaj tau? Človek je tak! Baukše čaka, vse üše pride,« tak se je čemerila "čistilka Aranka" na konci špile na Gorenjom Seniki. Vüpa-mo, ka tisti, steri so prišli 31. marciüša v kulturni daum, gde se je notapokazala Gledališka držina NINDRIK INDRIK, so nej tak mislili.

V Porabji, po slovenstji vasnicaj so v 60-i lejtaj skurok v vsakšoj vesi meli gledališko skupino (színjátszócsoport). Istina, ka so te skupine največkrat v vogrskoj rejči špilate. Da bi se v našoj domanjoi slovenskoj rejči tó dalo špilati, je najprvin na pamet prišlo školniki Kareli Krajcari v Števanovcaj. On je v svojoj rojstnoj vesi vtjüppobrau dosta prpovejsti. Dola je napiso šege pa navade, organizejro mladino pa so te notapokazali, kak se je inda svejta gostüvanje slüžilo.

Tau, ka je naša slovenska rejč tó valaun za tau, ka go na odri (színpadon) pokažemo pa gučimo, je najbolje zagovarjo Milivoj Miki Roš iz Murske Sobote. Tau je postavo za pogoj (feltétel), gda je začno včiti mlajše, lutkare na seniški šauli. Tak so se rodile takše igre kak "Da se ptički ženijo", "Mlinarova pravica" ptt. V Porabji so pa večkrat brodili že na tau, ka bi trbelo organizéjirati odraslo (felnött) dramsko skupino tó. Pred trejmi lejti je par žensk na G. Seniki notpokazalo "Pesem od pet pijani bab". Idejo za tau je dala Vera Gašpar. Ravno v tistom časi so se dijaki gimnazije v Monoštri navčili eno igro. Pri bejdvej skupini je bijo dominantni djezik slovenstji dialekt, steroga gučimo pri nas. Tau je pa skurok vse, ka se v zadnji petnajsti lejtaj godilo po porabski odraj, če ne štemo tisto, gda so prišli k nam špilati iz Slovenije. Zatok je Zveza Slovencev tak mislila, ka je zdaj že rejsan čas, ka se gorapostavi pa začne delati odrasla skupina.

Ka je k toma trbelo? Najprva človek, steri de je včiu, vodo, njim pomago. Njega smo brž najšli. Vejpa sto drugi bi tau leko biu kak g. Roš, steroga v cejlom Porabji poznajo samo za Mikija. Od drudjin je trbelo par takšni lidi, steri ne šanjalivajo nej časa, nej trüda, steri iz srca špilajo. Gde so se oni najšli? Eva Časar na G. Seniki, Ildiko Antal v Slovenskoj vesi, Klara Fodor, Aranka Schwarcz pa Zoltan Majcan v Monoštri, Jožef Kürnjek pa v Števanovcaj. Od tretjin se je postavilo pitanje, ka naj špilajo, sto za nji napiše tekste. Za tau delo so "naratáli" Ferija Lainščka, steroga poznate po knjigaj Srebrni brejg. Tak je on napiso dva falata, dvej enodejanki (Kak se štirdje leko štirikrat sparajo? Kak sta mauž pa žena fotiva mejla?). Pau falata so si pa sami vözmislili, tak se zdaj ta predstava zove: Dva falata pa pau.

Zakoj so pa oni Gledališka držina NINDRIK INDRIK? Držina bi leko rejsan bili, vej so pa telko do-

sta vtjüp bili kak kakšna redna držina. NINDRIK INDRIK si pa dja tak tomačim, ka bi si vsi želeli, ka bi se indrik tó začnilo nika goditi. Najprvin pa v naši düši.«

ÖRSÉG-RAAB-GORIČKO

pa je biu naslov članka, steroga je napisala Julija Bálint:

»21. marca so se v Gradu na Goričkem spet zbrali predstavniki in koordinatorji treh dežel: Slovenije, Avstrije in Madžarske. Grad, majhen kraj pri tromeji, je čakal goste v zelo lepem spomladan-

zemlje okrog Lapinča. Park bi prispeval k razvoju turizma in tradicionalnega kmetijstva.

Na Madžarskem bi naravni park vključeval Porabje, Örség od Zalske županije do Csesztregu. Naloge, ki so si jih zadali, so si v vseh treh deželah zelo podobne, vsaj kar se tiče krajevnega načrtovanja. Podobnosti so tudi v pričakovanjih, kot so razvoj regije, turizma, nova delavna mesta,... in vse to v skladu z ohranitvijo naravne in kulturne dediščine, brez večjih industrijskih obratov. Vsi predstavniki so poudarjali, da je pomembno tudi, kako bodo načrti predstavljeni prebivalcem, ki v tem okolju živijo. Velikega pomena je tudi skupna promocija celotnega projekta, ne samo znotraj dežel ampak tudi izven meja.«

JEDI NA VÜZEM

je predstavila Hilda Čabai:

»Na velki petek ne jemo meso, tau je velki post, brez žira, brez masti se küja. Najbokše grajovo župo küjati z vrnji mlekom pa medene kifline. Kak se pripravi? Kifline na tenki zrežemo, v edno sklejco dejemo, posipamo s semletim makom (cca 2 dl makom). Naredimo preliv (öntet), z 2 dl meda, 20 dkg cukra, 1,5 litra vode. Malo segrejemo, aj se raztopi. Če je že mrzlo, te medeni preliv vlejemo na kifline i tak se jej.

Če škemo ribe jesti, brž leko naredimo. Hek (oslič), ali druge ribe spucamo, zaperemo, solimo, v paprično-kukarčnoj meli obračamo i v malo maščobi spečemo.

Leko sküjemo kloce (šajbe), posüšane slive. Vsakšo ekstra, malo pocukramo na slednje malo ruma vlejemo cuj.

Na velko soboto se šunka küja. Če je sküjana, püstimo dačas v tistoj vodej, gde se küja, aj se splo razladi. Tak ne grata süja. Spečemo dober kolač. Spletemo na kroglo, kak vrtenek, samo menše. V testo potisnimo 4 na polonje vdarjeno, zaprano jajcino loškinje. Tak spečemo. Če je spečeno i mrzlo loškinje odločimo. Na njino mesto pobarveno remenko dejemo. Na stoli lepo kaže.«

V rubriki NIKA ZA SMEJ, stero je pripravila Irena Barber, pa so bralci leko prešteli:

»Od tistec

Naš Hugo je etognauk tak vküpzmlačeni, vse otečani, krvavi üšo po pauti, ka so ga lüdje z veliko čüdov gledali. Eden človek je pa zatok reden bio, smilüvo se je nad njim. Je staupo k njemi pa ma etak pravo: "Gospaud, leko bi vas domau sprvodo?" "Baug vas vari," pravi naš Hugo. "Od tistec dém." Tau je že drugo

Naš Rudi je v špitalaj bijo. Gda so ga domau pistili, je not üšo k profesorji. Profesor etak pravi Rudini: "Človek, vi samo svojoj krepkoj naturi leko zavalite, ka ste ozdravili." Rudi pa: "Jaj, depa dobro, ka ste mi tau prajli. Ranč sam vam zdaj sto pejnaze dati."«

Vküppobrala Silva Eöry

skem vremenu. Poslopje gradu (eden izmed največjih baročnih kompleksov na Slovenskem) je tudi v tako slabem stanju, v kakršnem je trenutno, obsijano s prvimi spomladanskimi sončnimi žarki, nenavadno očaralo goste.

Po ogledu gradu, ki naj bi bil v bodoče sedež naravnega parka na Goričkem, smo si šli ogledat cerkev, katere originalni krilni oltar se nahaja v Budimpešti, v Muzeju lepih umetnosti.

Vsaka dežela je na kratko predstavila svoj projekt. V Sloveniji je uradno približno 7 % ozemlja zaščiteno območje. Tu, na Goričkem, bi izbrali najmilejšo obliko zaščite, to se pravi, da območje ne bi bilo strogo zaščiteno. V prvi fazi bi uporabili 20 % vsote, ki je namenjena projektu za načrtovanje, inventarizacijo in valorizacijo okolja. V drugi fazi bi uporabili 10 %, v tretji pa ostalih 70 % za izgradnjo infrastrukture in za informacijski center (to naj bi vključevalo tudi obnovo grajskega poslopja).

V Avstriji bi naravni park obsegal 15 hektarjev

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAZ HLADNIK	OSNUTEK, NAČRT, OBRIS	SEKIRA Z DOLGIM LISTOM ZA PODIRANJE DREVJA	OVOJ, OVITEK	AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA (GWYNETH)	ATA, OČE	TROPSKA VODNA RASTLINA	VEČJI KOS POHIŠTVA
DEL NOGE POD GLEŽNJEM	8			1			
IZLIV KRV V MEHKO TKIVO							
NARAMKA Z OZNAKO ČINA NA UNIFORMI							
AMERIŠKI IGRALEC DABSON					OLIVER REED	2	
AMERIŠKI REVOLVER					IDENTIČNOST		
POMOČI AVON HEMATOM SWANK TEPAČA	SAMOTA, OSAMLJENOST	DELAVEC PRI TRASRANJU CESTE	VNETJE MANDELJNOV IN ZRELA	VELIKA KAČA, KAČON LILJA OSTERC	OKRASNA NIT ALI PRAMEN LIPDR LJUDI		
PODSTAVEK, STOJALO			4		L. PRITOR REKE SEVERN ZLOBNI DLIM		11
FILMSKI IGRALEC SCHWARZ NEGGER					6	AMERIŠKA IGRALKA (HILARY) SALAMAN RUSHDE	5
ČAROVNIK	3			PREIZKUS, KONTROLA		CIMA, POGANJEK HITER TEK KONJA	
OSJE GNEZDO				PODZEMNI HODNIK	MRAK, MRAKOTA		
					VICENTE ESPINEL		
NASELJE V OBČINI KRŠKO		9				NEKDANJI PALESTINSKI VODITELJ ARAFAT	
STARO IME ZA APRIL IN MAJ (MALI IN VELIKI)					7	SREDNJE VELIK OPEL	10

Končna rešitev:

1 2 3 4 5 6 7 5 8 9 10 9 11

SLOVENSKI UTRINKI

Oddaja Slovenski utrinki bo na sporedu TV Slovenija 1 v četrtek, 16. aprila, ob 14.20.

Ponovitev magazina bo na TV Slovenija 2 v ponedeljek, 20. aprila, ob 18.10.

Oddajo si lahko ogledate tudi na spletnem naslovu:

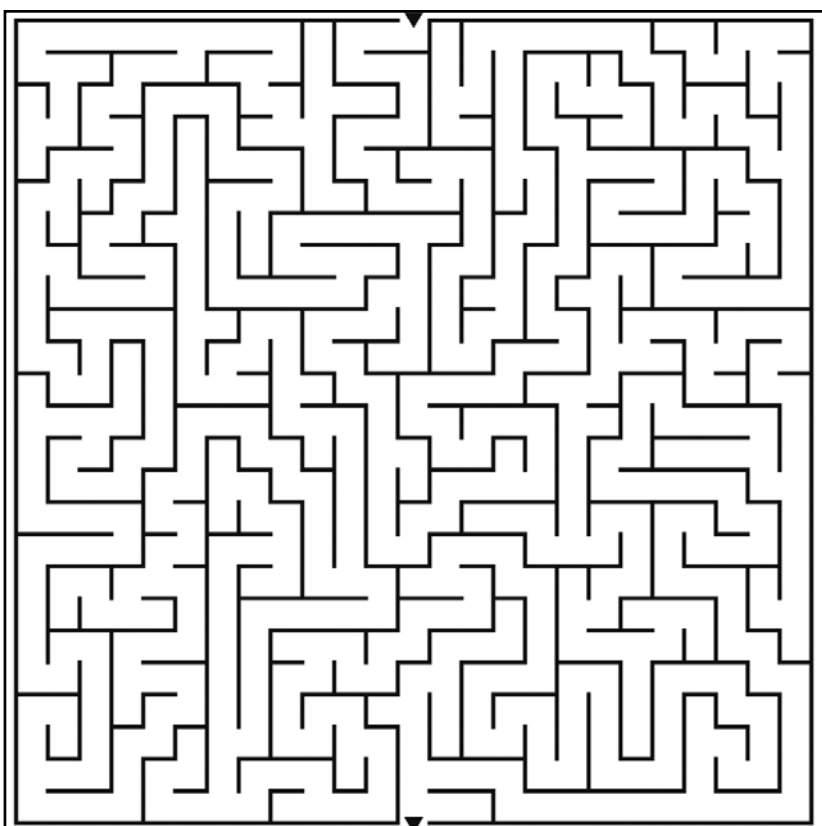
<https://www.rtvslo.si/tv/oddaja/84>

Pridružite se nam pred zasloni!

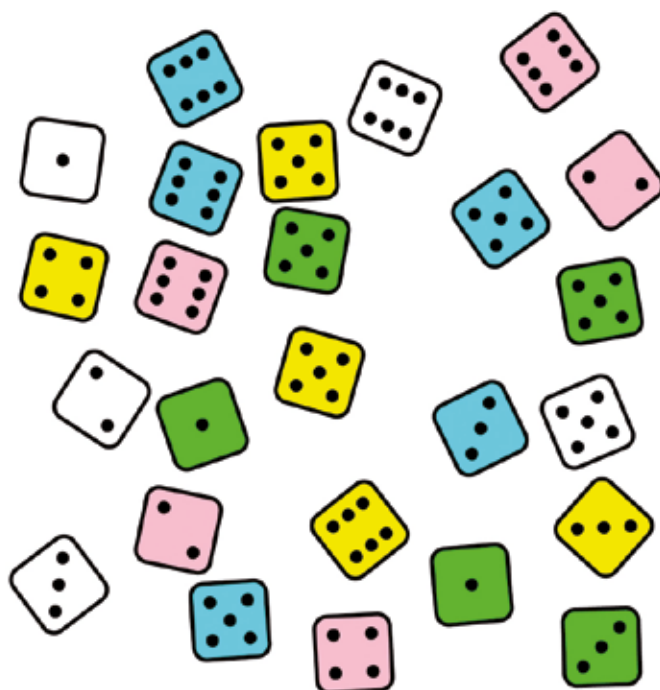
TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: <https://tvspored.delo.si/>

LABIRINT

MATEMATIČNA UGANKA

Vsak od 5 igralcev je vrgel svojih 5 kock na mizo. Kateri igralec ima največ pik?

Slovenski rod tod še živi

Zveza Slovencev na Madžarskem vas vljudno vabi na predstavitev zbornika Slovenski rod tod še živi, ki je izšel ob 35-letnici njenega delovanja.

Predstavitve bo v torek, 14. aprila 2026, ob 16. uri v Slovenskem domu v Monoštru (Gárdonyi utca 1, 9970 Monošter).

Slovenski rod tod še živi je jubilejni in spominski zbornik, s katerim je Zveza Slovencev na Madžarskem obeležila 35 let svojega delovanja in počastila spomin na tri svoje pomembne pokojne člane – dolgoletnega predsednika Jožeta Hirnoka in sekretarki Ireno Barber ter Ireno Pavlič. V prvem delu z naslovom *V zrcalu časa* zbornik podaja pregled življenja porabske slovenske skupnosti v obdobju 1919-2025. Drugi del zbornika pod naslovom *V valovih sedanosti* postavlja v ospredje ZSM in njeno razvejano dejavnost

danes. Tretji del zbornika z naslovom *Ostajajo z nami* je posvečen Jožetu Hirniku, Ireni Barber in Ireni Pavlič. Predstavitve njihove življenjske poti ter njihovega delovanja v ZSM dopolnjujejo spomini njihovih sodobnikov – sorodnikov, sodelavcev, prijateljev –, ki so opisali svoje skupne poti z Jožetom in Irenama. V četrtem delu zbornika pod naslovom *Zapisana beseda Jožeta Hirnoka, Irene Barber in Irene Pavlič* je predstavljena njihova publicistična dejavnost, tej pa so dodane njihove celovite bibliografije, ki zaključujejo zbornik.

HOSPITACIJA V VRTCU

24. marca je v vrtcu na Gornjem Seniku potekala kolegialna hospitacija (prisostvovanje pouku za pridobivanje pedagoških izkušenj) na temo pomladi in praznika velike noči. Vzgojiteljice in otroci smo obiskovalcem pokazali nekaj utrinkov našega običajnega dneva v vrtcu. Začeli smo z jutranjim krogom (pozdravna pesmica, predstavitev otrok, štetje otrok, dnevi v tednu, vreme, meseci, letni časi ...), sledila sta kratko razgibanje ter pravljica o gozdnih živalih, ki so srečale velikonočne živali. Izvedli smo krajšo

dejavnost, kjer so otroci glede na barve živali ločevali velikonočna jajčka in ob koncu še zaplesali in zapeli. Odpravili pa smo se tudi na vrtčevsko

dvorišče, kjer smo iskali jajčka in jih po parih razvrščali na podlago; našli pa smo tudi sladko presenečenje.

Lara Tivold

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gárdonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

SPOŠTOVANA VOLIVKA, VOLIVEC SLOVENSKE NARODNOSTI

Letos bodo spet potekale parlamentarne volitve. Predsednik republike dr. Sulyok Tamás je v sporočilu, objavljenem 13. januarja 2026, razpisal volitve za 12. april 2026.

Slovenska narodnostna skupnost bo sodelovala na parlamentarnih volitvah s slovensko narodnostno listo, ki jo je 8. decembra 2025 oblikoval Občni zbor Državne slovenske samouprave.

Z datumom 6. april 2026 je bil v slovenski narodnostni volilni imenik vpisanih skupno 806 volivcev (<https://www.valasztas.hu/nemzetisegi-nevjegyzeke-nyilvantartas>); od tega ima 236 volivcev volilno pravico tudi na parlamentarnih volitvah.

Veljavno je mogoče glasovati samo za listo!

Na slovensko narodnostno listo je Občni zbor Državne slovenske samouprave (sklep št. 149/2025 (VIII.08.) DSS) uvrstil naslednje kandidate po vrstnem redu:

Károly Holecz

Erika Köles Kissné

dr. István Péter Kondor

Uveljavite svojo volilno pravico in glasujte za slovensko narodnostno listo!

Državna slovenska samouprava

Pod Srebrnim brejgom ...

... mali tistim velikim račune vküper mejšajo. Od koga gučimo? Od brsanja labde vam pripovedjamo. Mali je klub Mura iz Sobote, Olimpija iz Ljubljane se za veliko ma. Na, Mura je indasvejšta to zmejs med velikimi bila pa je zavolo malo pejnez bole mala gratala. Mala Mura se za tau na travnikaj bojna, ka v prvoj ligi ostane. Velka Olimpija prva več ne more biti, šké pa v Evropo priti. Tau znamenjuje, ka kaulak 3. mesta na kraji mora biti. Na toj pauti se je v Muro opoteknola. V Soboto so po tri pike prišli. Velko srečo so meli, ka eno so domau odnesli. Mala Mura s

Darjan Slavic prve stopaje je v Muri naredo. Za njau je špilo, po tejm kak trener si krúj slúži.

srcom za labdov je lejtala, velka Olimpija je filozofejrala. Pun stadion Fazanarija se je domanjim pojbmom na veliko poklono. V Olimpiji pa so se stari-nauvi guči začnili. Pri velki klubaj ta šega že dugo živé, ka brž trenera trbej miniti. Pri Muri so tau to na velke delali. So delali pa je preveč pejnez koštalo. Zdaj domanji možakar pojbe dirigejra.

Domanja pamet, so pri Muri prajli, aj največ vala. V tisti trej najvejši klubaj (Celje, Maribor, Olimpija) enoga domanjoga trenera nega. Od nji takše se ne more čakati, ka bi po domanje gučali. Zaprav, niške spoj vole za tau nema. Pa se moški za šankon spitavajo; kak na tau v nemški klubaj gledajo? Ja, poznano je, kak se tam vsi brž nemški navčijo. Če škejo poštvuvani biti, takše se mora zgoditi. Nej samo v fuzbali, takše tudi v drugi športaj se leko najde. Dragan Adžić se je v Črni gori (Montenegro) naraudo. Od leta 2021 kak trener slovenske ženske reprezentance v rokometi dela. Če nam numere ne lažajo, pet lejt dugo od te službe živé. Gda slovenskomi teveni intervju da, ene slovenske rejči ne povej. Ranč poštvuvanje kulture lidi, s sterimi delaš, tihinskoga človeka velkoga dela. Tak tudi Srebrni brejg vej prajti.

Miki Roš